

Fatih Yılmaz
Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Ders kitaplarının yabancı dil öğretim yöntem ve ilkeleri açısından değerlendirilmesi

Yabancı dil öğretiminde bir çok önemli unsur vardır ancak en önemli unsurlardan birisi ders kitapları ve materyalleridir. Ders kitabı yabancı dil öğretiminde evrensel bir araçtır. Ders kitabının olmadığı hiçbir yerde yabancı dil öğretimi tamamlanmış sayılmaz. Ders kitapları, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biridir (Halis, 2002: 51). Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin neler öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynak olarak kullanılmaktadır (Demirel, 1993: 91). Ders kitapları öğretimdeki ana kaynak, en yaygın olarak kullanılan ve hatta bir çok durumlarda tek öğretim materyalidir.

Etkili bir ders kitabının özellikleri

Bir ders kitabının seçiminde birinci özellik içeriktir. Programa uygun, Hedef kitlenin özelliklerine ve amaçlarına uygun olmalıdır. Kitaptaki içerik öğrenme ilkeleriyle, metodlarıyla tutarlı olmalıdır. Rahatça kullanılabilir aynı zamanda çekici ve anlaşılır olmalıdır. Çünkü öğretim zamanının çoğu ders kitabı aktiviteleri üzerinde geçmektedir. Etkili bir ders kitabı öğrencinin ilgisini çekmeli, öğrencide derse karşı ilgi uyandırmalıdır. Ders kitabı, öğrencinin düşünme ve sosyal becerilerini geliştirmelidir. Etkinlikler yabancı dil öğretim kitaplarında dört dil becerisini de geliştirmeye dayalı olmalıdır. Kitaplardaki etkinlikler öğrencilerin işbirlikli öğrenmelerine yardımcı olmalıdır. Sadece öğrencilerin bilgilerini ölçen etkinlikten ziyade öğrencilerin yaratıcılığını da ölçen etkinlikler de olmalıdır. Aynı zamanda öğrencinin kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar sunabilmelidir. Ders kitapları işitsel ve görsel materyallerle birlikte kullanılmalıdır. Yabancı dil ders kitaplarının mutlaka öğretmen kitapları ve cevap anahtarları olmalıdır.

Yabancı dil ders kitaplarında en önemli unsurlardan biriside güncel ve gerçek hayatla ilgili özgün metinler içermesidir. Gerçek hayatla ilgili metinler kültürel değerler taşıdığından hedef kültürün öğretilmesinde de en etkili araçlardır. Yabancı dil öğretiminde en verimli çalışmalar özgün metinler sayesinde olur (Tapan 1989: 187).

Ders kitabı kullanmanın avantajları

1. Organizasyon. Ders kitapları eğitim programına uygun olarak hazırlandığından, eğitim programındaki amaçlar, içerik, etkinlikler ve değerlendirme özelliklerine uygun bilgiler sırayla yer almaktadır.
2. Plan yapmada kolaylık. Yabancı dil ders kitaplarında ders içeriği bulunduğundan öğretmenin plan yapmasında kolaylık sağlar.
3. Rahatlık. Takip etmesi, planlaması, içerik ve ödevlendirmesi kolaydır.
4. Öğrenci değerlendirmesi. Ders kitabı bilginin özünü sağlar öğrenci ve öğretmen açısından tartışmasız bir değerlendirme kriteri oluşturur.
5. Kendi kendine çalışma imkanı sunar. İçerdikleri bilgi ve görsellerle öğrenenlerin ilgisini çekmede ve öğretilcek konulara yöneltmede, bilgiye bizzat öğrencilerin ulaşmalarına ortam hazırlama ve yönlendirmeleriyle öğretimi bireyselleştirme gibi önemli işlevleri vardır.
6. Ders kitabı, öğrenci için bir rehberdir, aynı zamanda bir başvuru kaynağıdır. Öğretmenlere hazırlık, öğrencilere gözden geçirme anlamında bir destektir.

Ders kitabı kullanmanın dezavantajları

1. Yüzeyseldir. Öte yandan ders kitabı kullanımı karşıtları, dil öğelerine ayrılan süre ve dil deneyimi çerçevesinde ders kitabının yüzeysel olduğunu düşünürler.
2. Gerçek hayattan kopuktur. Ders kitaplarında olanlarla gerçek hayatta olanlar bazen uyumlu değildir.
3. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamaz. Öğrencilerin ihtiyaçları farklı olduğundan ve öğrenme metotları değişik olduğundan ders kitapları tüm kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayamaz.
4. Sınırlandırıcıdır. Öğrenciler sadece kitapta sınırlı olanlarla yetinmek zorundadır ve esnek değildir.
5. Ders kitabında sunulan konular ya da görsel araçlar güncelliklerini yitirebilirler.
6. Bunun yanı sıra ders kitabı öğretmenin girişim gücüne ve yaratıcılığına ket vurabilir.

Materyal uyarlama

Ders kitabı kullanımına ilişkin bu iki karşıt görüşü uzlaştırmaya yönelik bir çözüm önerisi materyal uyarlamadır *materials adaptation*. Materyal uyarlama, var olan materyallerin özel koşullar, öğrenciler ya da öğretmenler için daha kullanışlı duruma getirilmesi amacıyla değiştirilmesini ya da yeniden biçimlendirilmesini içerir (McDonough ve Shaw 2003; McGrath 2002; Tomlinson ve Masuhara 2004). Aracın öğretim koşullarıyla ya da öğrencilerle uyummadığı durumlarda; yöntemi, dilsel içeriği, konuları, beceri dengeleri, dilsel öğelerinin sıralanışı ve kültürel içeriği uyarlama teknikleriyle biçimlendirilebilir. Ders kitabı uyarlamada, kitapta

yer alan etkinliklerin kimilerinin çıkarılmasını, bunların yerine yenilerinin oluşturulmasını ya da başka kaynaklardan alıntılar yapılmasını içeren, özellikle öğretmenlerin etkin olduğu bir süreç söz konusudur. Bilim adamları (Islam ve Mares 2003: 91), materyal uyarlama tekniklerini, ekleme, çıkarma, basitleştirme, yeniden düzenleme ve materyal değiştirme olarak belirler.

Kullanılan ders kitaplarının genel nitelikleri

Hitit serisi ders kitapları, toplam üç farklı seviye kitaptan oluşmaktadır. Her bir seviyenin beraberinde öğrencilere kitapta işlenen dilbilgisi konularını daha iyi anlamalarını sağlayacak olan alıştırmalar ve dinleme kasetleri vardır. Aynı zamanda, öğrencilerin günlük hayatta en çok kullanılan kelimeleri görmesini sağlayan dizinler de kitaplara eşlik etmektedir. Ancak, Hitit serisi kitaplarının bir öğretmen kitabı yoktur.

Gazi Üniversitesi Tömer ise, tüm seviye grupları için iki farklı seviyeden oluşan *Yabancılar İçin Türkçe 1 ve 2* kitapları ve *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi ve Yabancılar İçin Türkçe Deneme Sınavları* adlı kitapları ve dinleme CD leri vardır. Bu serilere eşlik eden alıştırmalar ve öğretmen kitabı yoktur. Gazi Türkçe kitaplarına eşlik eden dilbilgisi kitabının olması öğrencilerin kendi başlarına dil öğrenmelerine yardımcı olması açısından önemlidir.

Hitit'in *Yabancılar İçin Türkçe* kitabında tema Sayısı 16; Gazi Tömer *Yabancılar İçin Türkçe* kitabında bölüm Sayısı 15 dir. İncelenen ders kitaplarının tema kapsamındaki etkinlik sayısında farklılıklar görülmektedir. Bu durumda dört dil becerilerinin kazandırılması ve etkin kullanımı için bir fırsat olarak görülen etkinlikler ve alıştırmalar konusunda en fazla imkânı Hitit kitabının sunduğunu ifade edilebilir.

Etkinlikler

Hitit ve Gazi Tömer'de kullanılan kitaplarda, işlenecek metinle ilgili olarak hazırlık, metin sonrası anlama ve kavrama soruları ile etkinlik içi değerlendirme çalışmalarına yer verilmiştir. Ancak, kitaplarda konu sonu ölçme-değerlendirme bölümleri bulunmamaktadır. Yabancı dil öğretiminde her ünitenin sonunda küçük sınav *quiz* oldukça yaygın bir uygulamadır. Yalnız Hitit ders ve çalışma kitaplarının 8 ve 16. temaları *Neler Öğrendik?* başlığı altında düzenlenerek o ana kadar işlenen konularla ilgili öğrenilenleri ölçen sorulara yer verilmiştir.

Her iki kitapta da ölçme değerlendirme bölümünde yer alan sorulara ait yanıt anahtarları verilmemiştir. Ders kitaplarında yanıt anahtarlarının verilmemesi öğrenciler kendi başlarına çalışırken kendilerini değerlendirme açısından bir eksikliklerdir. Gazi Tömer tüm konuları içine alan ve her seviyedeki öğrencilerin kullanabileceği ayrı bir Türkçe Deneme Sınavları kitabı hazırlanmıştır. Ancak, bağımsız olarak hazırlanan *Türkçe Deneme Sınavları* adlı kitapta çoğunlukla çoktan

seçmeli, nadiren de boşluk doldurmalı ve yeniden ifade etmeye dayalı sorular kullanılmıştır. Gazi Tömer’de kullanılan Türkçe deneme sınavı kitabıyla öğrencilerin dil becerilerini edinme ve günlük yaşamda kullanma yeterliliklerini belirlemekten çok, yabancı öğrencilerin YÖS sınavlarında başarı göstermeleri için test tekniği geliştirme amacının ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Bu yüzde bu kitabı derslerde hiç kullanmadık.

Hitit ve Gazi Tömer’de kullanılan ders kitaplarındaki etkinlik içi değerlendirme amaçlı soruların genellikle anlama ve anlatma ile ilgili olduğu görülmüştür. Her iki kitapta da metinler var ve bu metinleri anlamaya dayalı sorular vardır. Etkinlikler bu metinler üzerinden yürütülmektedir.

Ders kitaplarının hem etkinlik içi, hazırlık- metin üstü ve metin altı soruları, hem de tema sonu bağımsız ölçme-değerlendirme bölümlerinde soru çeşitlilik durumlarına bakıldığında her iki kitabın da farklı soru türlerini kullandığı görülmektedir. Cümle, diyalog tamamlama, yeniden cümle oluşturma, resim yorumlatma, proje çalışmalarına yönlendirme, kendi dilinizle ifade ediniz vb. türü sorularla ölçme-değerlendirme çalışmalarının zenginleştirilmesi önemli bir özellik olarak görülmüştür.

Öte yandan Gazi Tömer’de etkinlik çeşitliliği sınırlı olduğu için birkaç üniteden sonra öğrenciler kitabı sıkıcı bulmaktadırlar. Oysa Hitit Türkçe kitaplarında daha çok çeşitli etkinliklerin bulunması kitabı takip edilebilir ve eğlenceli kılmaktadır. Soru ve uygulamaların değişikliği ve çokluğu, öğrenci öz yeterliliklerinin oluşmasına katkı sağlayacağından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Kitaplarda kullanılan görsel öğeler büyük ölçüde metinleri görsel ve kültürel açıdan desteklemektedir. Tüm kitaplarda görsel öğeler genellikle hedef kültürü yansıtmaktadır; ancak zaman zaman evrensel kültür ve kaynak kültürden de görsel öğelere yer verilmiştir. Görsellik açısından Gazi Tömer kitapları yetersizdir.

Biçimsel özellikleri açısından incelediğimizde, Hitit ders kitaplarının yabancı dil öğretimi için hazırlanan ve sürekli yeni ve en yeni versiyonları çıkarılan kitaplardan farkı olmadığını görüyoruz. Bunun yanında, ünitelerde bulunan dilbilgisi konuları, okuma parçaları ve bu parçalara eslik eden alıştırmaların Türk kültürünü yansıtan resim ve fotoğraflarla süslenmiş oluşu, kitabı daha da cazip hale getirmektedir. Su anda Yabancılar Türkçe öğretmek için piyasada çok fazla kitap bulunmamaktadır, fakat mevcut kitaplar incelendiğinde, Hitit serisi ders kitaplarının birçok kişi tarafından tercih edildiği söylenebilir.

Dilbilgisi

Esasen her iki kitap da yabancılar Türkçe öğretmek için yazılmış bir kitap olmakla birlikte; sınıf içinde, öğretmen tarafından kullanılmak üzere hazırlanmış olduğu için tüm dilbilgisi açıklamaları kitapta yapılmamıştır. Bundan dolayı kitap kendi kendine Türkçe öğrenmeye çalışan biri için elverişli değildir. Ancak bir öğretmen denetiminde Türkçe öğrenmek isteyenlere uygundur. Dilbilgisi açıklamaları öğrenciler için yetersiz gelmektedir.

Hitit ders kitaplarında dil bilgisi sorularının diğer dil becerilerine yönelik sorulardan üç-dört kat fazla yer almış olduğu görülmüştür, bundan dolayı Hitit' teki alıştırmalar öğrencilere sıkıcı gelmektedir. Alıştırma kitaplarında sadece dilbilgisi ve dilbilgisi ile ilgili yazma etkinlikleri vardır. Görüleceği gibi Hitit kitabında dilbilgisi öğretimine yönelik alıştırmalar boşluk tamamlama türündedir. Aslında bu tür alıştırmalar mesela gelecek zaman olumlu cümle ile ilgili etkinlik yaparken öğrencilerden bu alıştırmaları yapmaları beklenmektedir. Örnekteki gibi tamamlayın?

Bu akşam benimle partiye gelecek misin?

1. Ben denize gireceğim, sende gir ..... ?
2. Bu yıl üniversiteye başla ..... ?
3. Sence Leyla Ahmet'le evlen ..... ?
4. Söyle bakalım bir daha benim bilgisayarımı kullan ..... ?

Buna benzer bir çok başka örneklerde kitaptan verilebilir, sadece belirli bir ek getirilerek yapılan alıştırmalar etkinliği mekanik hale getirmektedir. „Daha çok Konuşsal-İşitsel yaklaşımın bir özelliği olan mekanik alıştırmalar daha çok tekrarlama yaparak, alışkanlık kazanarak dilbilgisi öğrenmeyi hedefler” (Zengin 1995: 7). Öğrencilerin karşılaştığı, belki zorluk olarak nitelendirilebilecek en önemli konu; öğrenilen dilbilgisi konularını, okudukları ya da yukarıdaki alıştırmada olduğu gibi kolayca yapabildikleri halde kendileri cümle kurarken gerek sözlü gerekse yazılı anlatımda kolayca, doğru ve uygun biçimde kullanamamalarıdır. Dilbilgisi alıştırmalarının sadece örnekteki gibi boşluk doldurma olması bir eksikliklerdir. Öğrenci örnekten taklit ederek doğru cümle kurabilmekte ama işlevini tam olarak kavrayamamaktadır.

Hitit ders kitabında yer alan dilbilgisi kuralları basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır, ancak sarmal şekilde geri dönüşlere yer verilmemiştir. Yani dilbilgisi kuralı öğretilirken; temel kurlarda basit ve sıkça kullanılan, yüksek kurlarda karmaşık ve daha seyrek kullanımların verilmesi gerekli görülmemiştir. Gazi Tömer de ise dilbilgisi etkinliklerinin çeşitliliği daha azdır bunun sebebi ise bu kitaba eşlik eden ayrı bir dilbilgisi kitabının bulunmasıdır. Ayrıca modern dil öğretim yöntemlerinde özellikle „İletişimsel yöntemde her ne kadar dilbilgisi öğretimi önemslenmemiş” olsa da (Aydın 1996: 6) Türkçe'nin dilbilgisi bilmeksizin öğrenilebilecek bir dil olmaması, dilbilgisi öğretimini kaçınılmaz kılmaktadır.

Yazma

Hitit ders kitaplarında sadece *yazalım* başlığı altında o üniteye işlenen konu ile ilgili yazma etkinliği yapılmaktadır ve bu bölüm genellikle ödev olarak verilmektedir. Yazma öncesi çalışmalarına yer vermemesi, yazılı metin örnekleri içermemesi ve yazma becerisini geliştirmeye yönelik program dahilinde öğretilen bağlayıcılar, kalıplaşmış ifadeler, günlük ve resmî dil kullanımlarına yazma etkinlikleri kapsamında yer vermemesi nedeniyle yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmıştır. Örnek: Hitit 3 te 1. Üniteye yazma etkinliği sadece *Yazalım* başlığı

altında: *Sizce gerçek zenginlik nedir? Bu anlamda kendinizi zengin hissediyor musunuz?* Yazı başlığı ile etkinlik tamamlanmıştır.

Oysa, Gazi Tömer'deki yazma etkinliği daha zengindir, tekrar benzer cümle oluşturma, boşluk doldurma, ata sözleri, deyimleri cümleye yerleştirme, cümle ve hikaye tamamlama, yazım ve noktalama işaretleri etkinlikleri olduğundan daha zengin ve daha etkindir. Örnek: Gazi Tömer 2. kitapta yazma etkinlikleri 4 farklı alıştırmalarla işlenmiştir. 1. Aşağıdaki cümlelere benzer cümleler kurunuz? a) Hintliler ineği *kutsal sayarlar*. 2. aşağıdaki boşlukları tamamlayınız. A) Ressam olsaydım.....resmini çizerdim. Çünkü.....3. Deyim ve atasözlerini boşluklara yerleştirme etkinliği. A) gözle yapılan tahmini belirtmek için.....göz kararı) deyimini kullanınız. 4. aşağıdaki paragrafta yazım,noktalama yanlışlarını düzeltiniz etkinlikleri vardır.

Öğrenciler birkaç ünite dışında kendilerine yöneltilen sorular yardımıyla yazacakları metinlerin kompozisyon veya paragraf olup olmadığı hakkında bilgilendirilmemişlerdir. Öğrencilerin ortaya koyduğu metinler özellikle dilbilgisel hatalar dikkate alınarak incelenmektedir. Öğrenciler sonuçta, ders kitabındaki yazma etkinliklerini dilbilgisi alt yapılarını geliştirme çalışmaları olarak değerlendirmeye başlamaktadırlar. Öğrenciler, yazdıkları metinlerde dilbilgisi açısından hata yapmamaya dikkat ederken fikirlerini bir araya nasıl getirecekleri ve bunları belli bir düzen dahilinde nasıl ifade edecekleriyle ilgilenmemektedirler. Öğrenciler Gazi Tömer'deki yazma etkinlikleri severek ve ilgiyle yapmaktadırlar, kitapta ilgilerini çeken en iyi bölüm yazma bölümüdür.

Okuma

Her iki yayınevının kitaplarındaki okuma, dinleme, konuşma, yazma becerileriyle dil bilgisi öğrenme alanına yönelik bilgileri kazandırmaya yönelik alıştırmalar çalışmaları bir okuma metni üzerinden yürütülmektedir. Söz konusu bilgi ve becerilerin kalıcılık ve günlük yaşamda kullanılabilmesi için metin aracılığı ile kazandırılması yararlı bir tutum olarak görülmektedir. Metinle ilgili sorular genellikle ya metnin anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemeye yönelik anlama, kavrama ve yorumlama sorusu ya da herhangi bir dil bilgisel yapının işlevini metin aracılığı ile öğretmeye ve işlevsel olarak kullanmaya yöneliktir.

Gazi Tömer'de özgün olmayan derleme metinler oldukça fazladır. Bu da öğrenciler için sıkıcı gelmektedir. Mesela; sayfa,152 deki *Resim* adlı metin farklı yerlerden bilgiler alınarak derleme yapılmış bir metin, okuduğunuzda metinle ilgili somut herhangi bir fikir elde edemiyorsunuz, yani metin özgün değil. Bir başka konu ise metinlerin zorluk seviyeleri, metinler gelişi güzel seçilmiş ve zorluk derecelerine hiç dikkat edilmemiş mesela; 1. kitapta 12. üniteye geldiğinizde oldukça basit Dağcı Doktor isimli bir metin ve ona ait anlama soruları şöyle: 1. Doktor Mecit bey hangi ülkelerde doktorluk yaptı? 2. En son kaç yaşında dağa tırmandı? Gibi oldukça basit hiçbir düşünmeye gerek kalmadan basitçe

cevaplanacak sorular. Aslında bu metin seviyesinde ilk 2 ve 3. ünitelerde metinler var. Öğrenciler bu metinleri 12. üniteye görünce gereksiz ve çok basit buluyorlar.

Hitit'te ise daha çok özgün *authentic* metinler mevcut. Mesela Sait Faik Abasıyanığın Hiş Hiş! Adlı öyküsü, Gizemli Anadolu, Yedi uyurlar, Ayasofya, Çanakkale, Türk Tiyatrosu, Batıl İnançlar, ve benzeri metinler bulunmaktadır. Kültür aktarımının vazgeçilmez ögesi olan özgün metinlere özellikle Hitit kitaplarında yeteri kadar yer verilmiştir. Ancak ilk kitapta öğrencilerin dili öğrenmeye henüz başladıkları dikkate alınarak daha az özgün metinler vardır bu özellikle kaçınılan bir durum izlenimi yaratmaktadır.

İletişim kalıplarının kullanımına kitaplarda çok fazla yer verilmemiştir. Kültürler arası iletişim yeteneğinin kazandırılması açısından büyük önemi olan bu tür etkinliklere az yer verilmiş olması, gerçek hayatta kullanılan dili öğrenme açısından eksiklidir. Örneğin kitaplarda örnek cümle kalıpları verilebilir; Sac tıraşı olan birine: Sıhhatler Olsun. Bir ikrama karşılık: Ellerine Sağlık. Yeni bir ev, eşya alındığında: Güle güle kullan vb.

Konuşma

Gazi Tömer 1. kitapta sadece sözlü anlatım başlığı altında Lütfen arkadaşınıza sorunuz: o üniteye tema ile ilgili sorular vardır. A) Ayşe, yolculuktan önce ne tür hazırlıklar yaparsın? gibi karşılıklı konuşma imkanı sağlar. Ancak 2. kitapta 4 farklı etkinlik imkanı sunmaktadır. 1) koyu kısımları değiştirmeden yeni cümle kurma a) teknolojinin *bu denli* gelişmesi insan hayatını oldukça kolaylaştırdı. 2) Aşağıdaki kelime guruplarını cümle içerisinde kullanın. A) ihtimal, gerçekte, vb. 3) Aşağıdaki konuyu arkadaşlarınızla tartışınız? 4) Aşağıdaki diyalogu tamamlayınız. Gibi değişik etkinliklere yer vermiştir.

Hitit te ise sadece konuşma başlığı altında o üniteye tema ile ilgili bir konu verilerek konuşma etkinliği yapılmaktadır örneğin; Bilgisayar ve internetin yaşamınıza etkileri hakkında neler düşünüyorsunuz? Sınıfta tartışın, ve Aile içi tartışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Tartışırken nelere dikkat etmeli?

Aslında konuşma ile ilgili etkinlik sadece bununla kalmamaktadır, her üniteye okuma metinleri işlenirken, metin öncesi ve sonrası etkinliklerinde de öğrencilere konuşma imkanı sağlanmaktadır.

Dinleme

Gazi Tömer'in her bir kitabı için bir dinleme CD leri vardır ve her ünitenin okuma metinlerini dinleme ve ünite sonunda *Dinleme* adı altında 3 farklı etkinlik yapılmaktadır, a) Dinleyiniz ve cevaplayınız b) doğru yanlış c) aşağıdaki cümleleri dinlediğiniz metne göre tamamlayınız, etkinlikleri vardır.

Hitit te ise her bir seri için kasetler vardır. Genellikle diyaloglar ve Dinleme adı altında değişik etkinlikler vardır. çoktan seçmeli sorular, doğru yanlış ve anlama soruları vardır.

Sonuç

Öğrencilerin hepsinin tüm öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak ders kitapları bulmak imkansızdır, çünkü her öğrencinin beklentisi ve öğrenme metotları değişiktir. Ders kitabı, öğretmen rehberliğinde yararlı olarak kullanılabilir. Öğretmen ders kitabını bir öğretim aracı olarak, kendi öğretimini destekleyici araç olarak ve diğer materyallerle bir arada kullanılmalıdır. Ders kitabına sıkı sıkıya bağlılık olmamalıdır. Öğretmen, kitabı yerinde ve zamanında, gerektiği gibi kullanılmalıdır.

Ders kitabı yanında, farklı görsel ve işitsel öğretim materyalleri kullanılmalıdır. Ders kitabı böyle bir durumda rehber kitap olmalıdır. Öğretmen bunu bilmeli ve ders kitabının eksikliğini kendisi tamamlamalıdır. Bizde derslerimizde bu kitaplarla birlikte temaya uygun gazete haberleri, makaleler, köşe yazıları, fıkralar okuyoruz. Türkçe filmler, şiirler, öyküler okuyarak ders kitaplarını destekliyoruz.

Programın amacına uygun bir kitabı seçilmeli, Kitap seçimi sürecinde Öğrenciler dahil edilmelidir, onların ihtiyaç ve görüşleri doğrultusunda seçim yapılmalıdır. Öğrencilere kendi materyallerini hazırlama imkanı sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Aydın Ö., 1996: *Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi Öğretimi* (ed. F.Z. Koşucu içinde) *Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Ulaçların Düzeylere Göre İncelenmesi*, s. 15. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Yabancı Diller Eğitim Bölümü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Demirel Ö., 1993: *Yabancı Dil Öğretimi ilkeler, Yöntemler, Teknikler*, Usem Yayınları, Ankara.
- Halis İ., 2002: *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Islam C. ve Mares C., 2003: *Adapting Classroom Materials* (ed. B. Tomlinson içinde), *Developing Materials for Language Teaching*, s. 86–103.
- McDonough J., ve Shaw C., 2003: *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide*. 2, Baskı, Blackwell Publishers, Oxford.
- McGrath I., 2002: *Materials Evaluation and Design for Language Teaching*, Edinburg University Press, Edinburg.
- Tapan N., 1989: *Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Özgün Metinlerin işlevi. Dilbilim VIII*, s. 184–192.
- Tomlinson B., ve Masuhara H., 2004: *Developing Language Course Materials*, RELC, Singapore.
- Zengin R., 1995: *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Yabancı Diller Eğitim Bölümü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Summary

The Evaluation of Textbooks in Terms of Foreign Language Teaching Methods and Principles

Textbooks have vital importance in most language programs in all types of educational settings. They are basic tools playing significant roles in obtaining knowledge in the application of objectives of a course, therefore the textbooks used in teaching Turkish to Polish students at the Institute of Oriental Philology, Jagiellonian University are examined in terms of foreign language teaching methods and principles. In this paper *Turkish for Foreigners* (by Ankara University Tömer, Hittite Publications); and *Turkish for Foreigners* (by Gazi University Tömer Publications) are evaluated. First, the characteristics of efficient textbooks in general are examined then, the advantages and disadvantages of using textbooks are discussed, and the adaptation of textbooks is discussed in order to modify the textbooks to the needs of learners. The general content characteristics of the textbooks used at the Institute of Oriental Philology at UJ is examined, later it is investigated whether the activities are oriented to acquiring four language skills such as grammar, writing, reading, speaking and listening. Finally the importance of choosing appropriate textbooks according to the needs of students is highlighted.